

25. 10. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Z pohledu Ústavního soudu: Aktivní legitimace k náhradě nákladů na péči dle ust. § 2960 občanského zákoníku

Často se v praxi setkáváme s případy, kdy osobě byla způsobena újma na jeho právech, typicky dopravní nehodou, avšak takováto osoba nebyla připuštěna jako poškozený v trestním řízení dle ust. § 206 odst. 3 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu, v platném znění, zejména z důvodu, že se jednalo o pracovní jízdu řidiče, který škodu způsobil a poškozený tak může svůj nárok na náhradu způsobené škody a nemajetkové újmy uplatnit u příslušného orgánu, avšak nikoli v trestním řízení.

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění v ust. § 2956 a násl. hovoří o tom, že škůdce má povinnost odčinit újmu vzniklou na přirozeném právu chráněném právem (typicky život a zdraví), jakož nahradit škodu, myšleno vzniklou na majetku, stejně tak, i nemajetkovou újmu i způsobené duševní útrapy.

Jedním z nároků spadající do náhrady škody vzniklé osobě při ublížení na zdraví je právě i nárok požadovat po škůdci náhradu účelně vynaložených nákladů spojených:

- s péčí o zdraví poškozeného
- s péčí o jeho osobu
- s péčí o jeho domácnost.

Účelnost nákladů

Nejprve je třeba uvést, že náklady požadované po škůdci musí být vynaloženy účelně, musí tedy směřovat k určitému cíli, musí být efektivní. Typicky soud musí zkoumat uplatňuje-li příbuzný náhradu nákladů na návštěvu poškozeného v nemocnici, zda takové návštěvy působí blahodárně na léčebný proces.[\[1\]](#)

Pod účelně vynaložené náklady lze příkladem podřadit, *náklady na dopravu k lékařům, náklady na léky, náklady na protézy či jiné zdravotnické pomůcky, náklady na dietní stravování, či péči o děti poškozeného, jakož i ušlou mzdu za období, kdy osoba, nejčastěji rodinný příslušník pobíral dovolenou či neplacené volno ve svém zaměstnání atd.*, avšak nelze zde podřadit dle závěrů Nejvyššího soudu například situaci, kdy poškozený dával spropitné v souvislosti se svým léčením.[\[2\]](#) Obsahem a rozsahem nákladů nutně vynaložených na péči osoby se zabýval taktéž již Ústavní soud

v roce 2013, když jeho závěry vycházejí z ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR a jsou podkladem pro nová rozhodnutí soudů, včetně soudu ústavního i nadále, kdy právě v tomto nálezu soud konstatoval, že pod náklady spojené s léčením je možné podřadit i následnou péči o poškozeného, například po ukončení hospitalizace, je-li tato vedena snahou o zlepšení jeho zdravotního stavu, kdy tato péče může probíhat i několik let při péči o postiženého člověka. [3]

Aktivní legitimace k podání návrhu

Ustanovení § 2960 občanského zákoníku se jeví zcela jasné, avšak v praxi vyvstaly pochybnosti ohledně toho, kdo může tento nárok uplatňovat vůči povinnému - škůdci, zda - li je to samotný poškozený nebo právě osoba, která náklady na péči o poškozeného a jeho zdraví či jeho domácnost skutečně vynaložila nebo jsou oprávnění oba dva?

Touto otázkou se zabýval několikrát již Nejvyšší soud ČR, jakož i Ústavní soud ČR, jehož závěry jsou přiblíženy níže (př. *nález I. ÚS 2219/12 ze dne 17. 4. 2014, I. ÚS 870/14 ze dne 24. 8. 2015* či *I. ÚS 2224/15 ze dne 12. 4. 2016 atd.*).

Jedním z novějších nálezů Ústavního soudu ČR je nález sp. zn. III. ÚS 610/18 ze dne 15. 5. 2018, kterému se taktéž článek věnuje a shrnuje jeho závěry.

V předmětném nálezu se Ústavní soud zabýval stížností rodičů nezl. poškozené, kterým nebyla přiznána aktivní věcná legitimace k uplatnění nároku na náhradu spojenou s péčí o zdraví dle ust. § 2960 občanského zákoníku.

Okresní soud, který ve věci rozhodoval jako soud prvního stupně rozhodoval s argumentací, že rozhodovací praxe prosazuje názor, že k uplatnění nároku na náhradu osobní péče je aktivně věcně legitimován pouze sám poškozený.

Tento závěr byl dovozen i z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2224/15 ze dne 12. 4. 2016, kde Ústavní soud podle Nejvyššího soudu uvedl, že: „nemůže dospět k závěru, že nepřiznání aktivní legitimace pečujícím osobám vede bez dalšího k porušení jejich základních práv. Ústavní soud tak podle Nejvyššího soudu v tomto nálezu vyšel z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu, která **aktivní legitimaci k uplatnění nároku** na náhradu nákladů léčení v širším slova smyslu nepřiznávala osobám, které o poškozeného osobně pečovaly, nýbrž **jen samotnému poškozenému.**“

K revizi předchozího nálezu došlo nálezem Ústavního soudu I. ÚS 870/14 ze dne 24. 8. 2015, který právě aktivní legitimaci přiznal i osobám, které poskytují osobní péči poškozenému, s touto argumentací: „není žádoucí, aby bylo na osoby blízké přeneseno břemeno důsledků újmy na zdraví poškozeného v neúměrném rozsahu, a škůdce tak byl zcela osvobozen od povinnosti nahradit náklady péče o poškozeného, pokud byly vynakládány - ve větší, leč nezbytné míře - rodinou poškozeného. Mnohdy je poškozený v takovém zdravotním stavu, že nemá způsobilost k provedení volby péče o svou osobu. Je proto na zákonných zástupcích (rodičích nebo opatrovnících) zvolit způsob péče o poškozeného, tj. osobní výkony, nebo vynakládání peněžních prostředků na profesionální ošetřovatele apod. **Péče osob blízkých o poškozeného bez nároku na náhradu by často byla nepřiměřeným břemenem. Zdravotní stav poškozeného je tedy nutno hodnotit i pro účely domáhání se nároku na náhradu újmy na zdraví u soudu a zároveň převzal východiska ohledně rozsahu a obsahu náhrady nákladů nutných k zajištění péče.**“

Vraťme se však zpět k nálezu III. senátu Ústavního soudu, který shrnul závěry výše uvedeného nálezu z roku 2015, tak že aktivně věcně legitimovaní k uplatnění náhrady nákladů vynaložených na péči poškozeného jsou, jak poškozený, tak i osoby, které tyto náklady vynaložily, zejména přihlédne - li se ke způsobilosti a zdravotnímu stavu samotného poškozeného tento nárok uplatnit (v předmětné

věci, rodiče nezletilého poškozeného dítěte). Tento nálezn tedy počítá s aktivní legitimací, jak samotného poškozeného za uvedených podmínek, kdy tento nárok je přímo součástí celkového nároku poškozeného na náhradu škody na zdraví vůči škůdci, tak i osoby, které náklady skutečně vznikly (pečující osoby), což nejčastěji budou právě rodinní příslušníci.

Shrnutí

V judikatuře Ústavního soudu lze sledovat jistý vývoj pohledu na aktivní legitimaci v případě uplatnění nároku náhrady nákladů na péči o poškozeného, a to takový, že nejprve nálezem I. ÚS 870/14 (rok 2015) byla aktivní legitimace přiznána i osobám pečujícím o poškozeného, když ÚS dovodil, že není-li poškozený schopen pro svůj zdravotní stav rozhodovat o volbě péče o svoji osobu a poskytují-li poškozenému tuto péči osoby jemu blízké, pak jsou tito blízcí legitimováni žádat náklady za osobní péči po škůdci.

Následně však nálezem I. 2224/15 (rok 2016) došlo ke zpochybnění této aktivní legitimace osob pečujících, neboť by se tím údajně dle argumentace soudu nepřipustně omezovala možnost uplatnění nároku samotným poškozeným.

Závěrem vyjádřeném v nález z roku 2015 však zcela určitě není dle III. senátu Ústavního soudu vyloučeno, aby se v případě, je-li toho poškozený schopen, svých nároků domáhal sám, a to i v případě, že mu potřebnou péči poskytují osoby blízké. Lze sice na tomto místě namítat, že poškozený je aktivně legitimován k ochraně svých nároků např. v soudním řízení i tehdy, není-li samostatného jednání schopen, neboť může být například zastoupen jinou osobou. Takto však lze podle III. senátu Ústavního soudu uvažovat za situace, kdy je příslušná právní úprava o náhradě nákladů za škodu na zdraví zcela jasná a poškozený může mít úplnou představu o tom, jakých nároků se po jeho škůdci může domáhat. Tomuto však za účinnosti předchozího občanského zákoníku z roku 1964 nebylo, avšak v současné době je situace již poněkud odlišná a tedy i představa o náhradě nákladů za škodu na zdraví je pro poškozeného jasnější.

Judikaturou byla tedy zavedena dvojí aktivní legitimace pro uplatnění nároku dle ust. § 2960 občanského zákoníku, kdy s tímto názorem se ztotožňují a nezbývá než s nejpozději vysloveným závěrem III. senátu Ústavního soud k věcné legitimaci ohledně nároku dle ust. § 2960 občanského zákoníku, takto počítat a realizovat jej.

Mgr. Adéla Hubinková,

advokátní koncipient

[JUDr. David Pytela, MBA, LL.M. advokátní kancelář](#)

Litovelská 1349/2b

779 00 Olomouc

Tel.: +420 607 600 442

e-mail: pytela@akpytela.cz

[1] HULMÁK, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). *Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1726.

[2] k tomu blíže viz. judikatura NS sp. zn. [21 Cdo 424/2003](#) ze dne 2. 3. 2003, nález I. ÚS 46/12 ze

dne 16. 1. 2013

[3] náleží I. ÚS 46/12 ze dne 16. 1. 2013 a usnesení NS ČR sp. zn. 23 Cdo 312/2010 ze dne 17. 6. 2011

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatele do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)